

היום נלמד בעזרת ה':

זבחים דף עג

(בעמוד הקודם)

הגמ' מביאה את הברייתא בה מובא 'התנא של קציעות':

ליטרא קציעות שדרסה: תאנים מיובשות של תרומה במשקל ליטרא, שדרס אותם על פי כלי שנקרא 'עיגול', והדביק אותם ביחד בתוך הכלי. או שדרס אותם על פי חבית, או על פי כוורת (- סל נצרים). ובתוך הכלי היו תאנים מיובשות של חולין, והתאנים של תרומה לא התערבו בשאר התאנים אלא הן עומדות על פי הכלי. אלא שיש לו הרבה כלים כאלו, והוא לא יודע לתוך איזה כלי הוא דרס את התרומה. (ואין לו מאה ואחד כלים, שאז פי הכלי שבו התרומה, היה מתבטל במאה פיות הכלים של חולין).

נחלקו בזה רבי אליעזר ורבי יהושע האם התרומה מתבטלת בחולין. ונחלקו בפירוש מחלוקתם רבי מאיר ורבי יהודה.

רבי מאיר אומר: לדעת רבי אליעזר רואים את השכבה העליונה שבכל כלי, כאילו היא נפרדת מפי הכלי ומעורבת בתוך כל הליטראות שבכלי. ועל ידי כך כל הליטראות שבכל הכלים מצטרפות למאה כנגד הליטרא של תרומה ומבטלות אותה. (וזו קולא דוקא בפירות שתרומתן מדרבנן). לדעת רבי יהושע אם יש מאה פומין כנגד הפי של תרומה, יבטלו המאה פיות חולין את הפה של תרומה. אבל אם אין מספיק פיות, כל הפומין אסורין, בגלל שהליטראות ש'בשוליים' של הכלים - כלומר הליטראות הנמצאות בשאר הכלי מתחת לפי הכלי, אינן יכולות לבטל את פי הכלי. אמנם הפירות הללו (ש'בשוליים' שבכלים) מותרין, משם שאנו יודעים שהאיסור נמצא רק בפה של אחד מהכלים, ואם כן השוליים אינם בכלל הספק.

רבי יהודה אומר: לדעת רבי אליעזר אם יש שם מאה פומין של חולין כנגד פי התרומה, יבטלו החולין את התרומה. ואם לאו, הפומין אסורין אבל השוליים מותרים

(בדומה לדעת רבי יהושע אליבא דרבי מאיר). לדעת רבי יהושע אפילו יש שם שלש מאות פומין של חולין הם לא מבטלים את התרומה, כי זה דבר שנמכר לפעמים במנין, והוא לא בטל.

דרסה בעיגול: לכו"ע אם דרס את התאנים של תרומה בתוך העיגול ולא בפני העיגול, ואינו יודע באיזה מקום בעיגול דרס האם לצפונה או לדרומו, המאה תאנים של חולין מבטלים את הליטרא תאנים של תרומה. כי האיסור אינו 'בעין' כלומר אינו ניכר בפני עצמו אלא מעורבב בתאנים של חולין מכל הצדדים. עד כאן הברייתא.

'התנא של קציעות' הוא רבי יהושע כפי שפירשו רבי יהודה, הסובר שדבר שנמכר לפעמים במנין אינו בטל, ולדעת רב פפא הוא התנא של משנתנו שאמרה שכולן ימותו ואינם בטלות ברוב למרות שבדרך כלל אינן נמכרות במנין, כיון שלפעמים הן נמכרות במנין.

רב אשי מתרץ: **רב אשי אמר, אפי' תימא רבנן בעלי חיים חשיבי ולא בטלי:** ניתן להעמיד את התנא של משנתנו כרבנן הסוברים שאפילו דבר שנמכר תמיד במנין בטל (חוץ מששה דברים). כי כאן מדובר בקורבנות שהם בעלי חיים, ובעלי חיים הם דבר חשוב שאינו בטל.

*

למדנו במשנה, אם נתערבה בהמה פסולה באלף קרבנות כשרים היא אוסרת את כל התערובת.

קושיא: ונמשוך ונקרב חז מינייהו, ונימא 'כל דפריש מרובא פריש': יש פיתרון, למשוך בכל פעם בהמה אחת מתוך התערובת ולהקריב אותה. כי יש לנו כלל 'כל הפורש, מהרוב הוא פורש' דהיינו אנו תולים שמי שיצא מהתערובת יצא מהרוב, ואם כן הוא מהבהמות הכשרות להקרבה ואינו הבהמה הפסולה.

קושיא: נמשוך? הוה לה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי: וכי מועיל למשוך בהמה בהמה מתוך התערובת? הרי במקרה הזה הספק הוא 'קבוע', ויש לנו כלל 'כל קבוע כמחצה על מחצה דמי'. ביאור הדבר, התורה חידשה בפסוק המדבר על רוצח "וארב לו" למעט זורק אבן לתוך חבורת בני אדם של תשעה ישראלים וגוי

אחד, והתברר שהרג יהודי, שלא הורגים את הרוצח. למרות שרוב מוחלט של החבורה הם יהודים. וזאת מכיון ש'כל קבוע, כמחצה על מחצה דמי', כלומר הספק הזה נחשב לספק שקול חצי חצי, ויש לנו כלל בדיני נפשות (של הריגת הרוצח) 'ספק נפשות להקל'.

אמנם כל זה דוקא בספק 'קבוע', כגון כחצר אחת ששהו בה קבוצת האנשים הנ"ל. אבל אם יצא אדם אחד מהחצר הזו לשוק, והרוצח זרק עליו את האבן והרגו, והתברר שהוא יהודי, כאן יש כלל של 'כל דפריש מרובא פריש'. דהיינו אנו תולים שהאיש שיצא מתערובת האנשים יצא מהרוב ואם כן הוא יהודי, והרוצח חייב מיתה.

לעניננו, מכיון שכל הבהמות נמצאות בעדר, הספק הוא 'קבוע'. ואם אנחנו ניקח בהמה מתוך העדר, לא נוכל ללכת אחר הרוב, כי לקחנו אותה ממקום הקביעות שלה, ועלינו להתייחס אליה בספק שמא היא הבהמה הפסולה.

תשובה: אלא ניכבשינהו דנייידו ונימא כל דפריש מרובא פריש: אלא הפיתרון הוא לגרום לעדר הבהמות להתפזר, ואז כל בהמה ובהמה הולכים בה אחר הרוב, ותולים שהיא פרשה מרוב הבהמות הכשרות, ונוכל לקחת אותה להקרבה. ואם כן קשה מדוע המשנה אוסרת את כל התערובת להקרבה?

רבא מתרץ: (השתא דאמור רבנן לא יקרבו) גזירה שמא יבאו י' כהנים בבת אחת ויקרבו: חוששים שמא נביא להקרבה הרבה בהמות מתוך התערובת שהתפזרה, כך שרוב הבהמות יבואו להקרבה ביחד. כגון שיביאו עשר בהמות, מתוך פחות מעשרים בהמות שבכל התערובת. ואז עשרה כהנים יקריבו את עשרת הבהמות בבת אחת, ויזרקו את הדם ויקטירו את האימורים בבת אחת. ועכשיו כבר לא נוכל לומר שכל בהמה ובהמה הגיעה מתוך רוב הכשרות, כי רוב הבהמות נמצאים כאן ומוקרבות יחדיו.

א"ל הוא מרבנן לרבא - אלא מעתה מגיסא אסירא: וכי הקערה (= המגיס) שבה נמצאים איברי הבהמות אוסרת אותם בחזרה? הרי לאחר שהם התפזרו ולקחנו כל בהמה ובהמה בפני עצמה, בכל אחת מהבהמות תלינו שהיא פרשה מהרוב והיא כשרה. ולאחר שכל הבהמות הללו כשרות איך הקערה חוזרת ואוסרת אותם?

תירוץ: משום שמא יבאו י' כהנים בבת אחת ויקחו: החשש הוא שעשרה כהנים יבואו ויקחו בבת אחת את עשרת הבהמות שהתפזרו. ואז לא נוכל לומר שכל העשרה פרשו מהרוב, משום שהעשרה הם עצמם הרוב. **קושיא: בעשרה כהנים בבת אחת מי אפשר?** וכי יתכן במציאות לתפוס בבת אחת את הבהמות הללו, לאחר שהן התפזרו וכל אחת הולכת למקום אחר?

אלא אמר רבא משום קבוע: אלא החשש הוא שמא יבואו לקחת בהמה בהמה מתוך העדר כשהוא לא התפזר, ויאמרו בטעות שגם כאן תקף הכלל 'כל דפריש מרובא פריש'. ולכן אסרו חכמים את כל התערובת בלי לאפשר את הפיתרון לפזר אותם.

אמר רבא - השתא דאמרי רבנן לא נקריב, אי נקריב לא מרצי: לאחר שרבנן אסרו את התערובת, גם אם יפזר את העדר ויקח בהמה שכבר פרשה מהרוב ויקריב אותה, הקרבן לא ירצה לו. בגלל שלאחר שרבנן אסרו את התערובת הקרבנות נדחו מלהקרבה לעולם.

איתיביה רב הונא בר יהודה לרבא: ממשנה במסכת קינין. חטאת העוף שנתערבה בעולת העוף, או עולת העוף שנתערבה בחטאת העוף. אפילו אם התערובת היא אחת בריבוא, ימותו כולן. בגלל שחטאת העוף ועולת העוף שונות זו מזו. עולת העוף דמה ניתן למעלה מחוט הסקרא ואינה נאכלת אלא נשרפת כליל, ואילו חטאת העוף דמה ניתן למטה מחוט הסקרא והיא נאכלת.

במה דברים אמורים: כל זה במקרה שהכהן 'נמלך' כלומר בא לשאול. אבל אם הכהן לא שאל והקריב אותם, הדבר תלוי. אם הוא עשה את שתיהן למעלה, הדין הוא 'מחצה כשר ומחצה פסול'. דהיינו העולה כשרה כי זה מקומה, אבל החטאת פסולה, וצריך להביא חטאת אחרת ולעשותה למטה. וכן אם עשה את שתיהן למטה, 'מחצה כשר ומחצה פסול'. דהיינו החטאת כשרה והעולה פסולה, ויביא עולה אחרת ויעשנה למעלה. ואם עשה אחת למטה ואחת למעלה שתיהן פסולות, כי אני חושש שהחטאת קרבה למעלה והעולה קרבה למטה. עד כאן המשנה בקינין.

מוכח שאפילו שהעופות צריכות ללכת למיתה, בכל אופן אם עבר הכהן והקריב את שתיהן למעלה או את שתיהן למטה, אחת מהן כשרה. ואנו לא אומרים שכיון שהן נדחו מלהקרבה הן פסולות.

אלא א"ל הא כמאן דאמר בעלי חיים נדחין וכו': רבא עונה - יש מחלוקת תנאים במסכת יומא האם 'בעלי חיים נדחין'. כלומר קרבן שבזמן מסויים היה פסול, האם מכיון שנדחה שוב אינו חוזר להיות כשר, או שאם עבר הפסול שלו הוא חוזר לכשרותו.

אומר רבא, אני דיברתי לפי המאן דאמר שבעלי חיים נדחין, ולכן לאחר שהם נפסלו מלהקרבה אי אפשר יותר להקריב אותם. ואילו המשנה במסכת קינין הולכת כמ"ד שבעלי חיים אינם נדחין, ולכן למרות שהעופות פסולים להקרבה, אם הקריבו אותם בדיעבד הם כשרים כי הם לא נדחו מלהקרבה.

קושיא: הרי שחוטין וכו': והרי קרבן שנשחט וקרה בו פסול, לכולי עלמא הוא נידחה לעולם. ובכל אופן יש תנא שמתיר אותו להקרבה כדלהלן.

ותנן ר' אליעזר אומר אם קרב הראש של אחד מהן יקרבו כל הראשים: איבר של קרבן בעל מום (שאסור להקריבו) שנתערב עם איברים של קרבנות תמימים. לדעת רבי אליעזר מהתורה התערובת מותרת להקרבה, ורבנן אסרו להקריבים. ולכן אם הקריבו את אחד מהאיברים לפני שנודע המום, מותר להקריב את כל האיברים מאותו סוג שבתערובת. כגון אם הוקרב הראש מקריבים את כל הראשים. מכיון שאנו הולכים לקולא ותולים שהראש הראשון שכבר הוקרב הוא הראש של האיסור.

והרי כאן כבר נשחטו הבהמות, והתערובת פסולה להקרבה. ומכיון שכל האיברים נדחו, אי אפשר יותר להקריבם לעולם. ובכל אופן אם עבר והקריב את הראש, שאר האיברים כשרים להקרבה!

תירוץ: הוא דאמר כחנן המצרי: רבי אליעזר סובר כחנן המצרי שאין דחייה אפילו בשחוטים. כפי שלמדנו בבביתא לענין שני שעירי יום הכיפורים, שהאחד קרב לה' ומזים את דמו, והשני הולך לעזאזל. והדין הוא שבשעה שמזים את הדם של השעיר לה' צריך השעיר לעזאזל להיות בחיים. ולכן אם מת השעיר לעזאזל לאחר ששחטו

את השעיר לה' ולפני שהיזו את דמו, לא ניתן להזות את השעיר לה'. לדעת רבנן צריך להביא שני שעירים חדשים, כי השעיר לה' נדחה מלהקרבה. אבל לדעת חנן המצרי מביאים רק שעיר לעזאזל ומצרפים אותו לדם של השעיר לה' שבמזרק.